
EVGENIKA

PRILOGA „ZDRAVNIŠKEGA VESTNIKA“

Priv. doc. dr. AVGUST MUNDA:

Indicirana odprava telesnega plodu in naš kazenski zakon

Pravna dobrina, ki jo ščiti kazenski zakon z določbami o odpravi telesnega plodu (§§ 171—174), ni dobrina posameznika (matere), marveč dobrina občestva. Občestvo ima interes na tem, da se njegovo prebivalstvo množi in ne zaostaja za porastom prebivalstva v drugih, zlasti v sosednih državah (populacijski interes, interes državne obrambe). Že zakonodaja najstarejših narodov je zakonito zaščitila pravno dobrino telesnega plodu. Rimljani so bili v tem pogledu liberalnejši. Telesni plod jim je bil *mulieris portio*¹⁾, ne pa samostojno življenje. Zato odprave plodu niso kaznovali iz vidika usmrtiltve. Germansko pravo srednjega veka pa je videlo v odpravi telesnega plodu zločin usmrtiltve. To stališče je s posebnim poudarkom branila cerkev, ki je razlikovala med plodom z dušo in plodom brez duše. Čas oduševljenja je bil pri moškem bitju štirideseti, pri ženskem osemdeseti dan po spočetju (*Binding* Lb I, 36,37; *Dolenc*: Problem kriminalne zaščite ploda. Arhiv 1924, VIII).

Odprava telesnega plodu se je kljub hudim kaznim, ki jih zagroža kazenski zakon, zelo razširila, zlasti v velikih mestih. Večina teh zločinov ostane iz umljivih razlogov neznana in brez kazni. Določbe zakona, ki so le na papirju, pa jemljejo ljudstvu spoštovanje do zakona. Pravni čut ljudstva pa je ta, da je dolžnost noseče ženske, da iznosi plod. Odpravo telesnega plodu smatra ljudstvo za zavržno dejanje. Da se spravi pravni čut ljudstva v sklad z zakonom, je treba odpravo telesnega plodu strogo kaznovati, na drugi strani pa jo v nekih izjemnih primerih dopustiti. To velja za primere, kjer bi kršila zaščita plodu neki drug važnejši interes bodisi posameznika bodisi občestva. Če gre za tako kolizijo interesov, je treba premotriti, kateri interes je važnejši. Važnejši interes je treba ščititi, manjvredno dobroto pa žrtvovati v korist večvredni. To načelo vrednotenja interesov (*Güterabwägung*) je treba uporabiti tudi, ko presojamo, kdaj naj se odprava telesnega plodu kaznuje, kdaj pa ne.

¹⁾ Del ženskega telesa. Op. ur.

3. V Znanost deli odpravo telesnega plodu glede kaznivosti v indicirano in neindicirano. Neindiciran abortus artificialis se splošno kaznuje. V tem pogledu sta si znanost in zakonodaja edini, če izvzamemo Sovjetsko Rusijo. Glede indicirane perforacije pa so mnenja deljena. Zakonodaja dovoljuje načeloma le medicinsko indikacijo, znanost zahteva tudi evgeniško, deloma celo socialno. Z medicinsko in socialno indikacijo se hočemo v tem članku le mimogrede baviti. Medicinsko omenjamo, ker jo pozna tudi naš kazenski zakon, socialno zaradi tega, ker je ravno ona tudi v laičkih krogih predmet živahnega zanimanja.

I. Medicinska indikacija

Nekatere države imajo v kazenskem zakonu tako obsežno določbo o skrajni sili (§ 25 k. z.), da je po njej dovoljena tudi medicinska indikacija perforacije. Naš kazenski zakon dovoljuje perforacijo iz medicinskih razlogov s posebno določbo (§ 173 odst. 3), ki pravi: „Kaznovati ni zdravnika, ki pravilno povzroči noseči ženski ob predhodni prijavi oblasti in po zdravniškem komisijskem mnenju prekinitev nosečnosti ali odpravi plod, da ji reši življenje ali odvrne neizogibno nevarnost za njeno zdravje, če ni to mogoče na noben drug način.“ Ta določba je prišla šele v osnutek kaz. zak. iz l. 1926. Po uredbi o sestavi zdravniške komisije v smislu § 173 k. z. (Sl. L. 187/30) sme zdravnik prekiniti nosečnost tudi brez zdravniške komisije v primerih, ki ne dopuščajo odlašanja. Če je podana za življenje matere istočasna nevarnost, sme zdravnik izvršiti perforacijo brez formalitet, predpisanih v § 173, odst. 3 k. z. V tem primeru ga ščiti določba § 25 k. z. o skrajni sili.

Brez pomena je, ali privoli noseča ženska v to perforacijo. Razlog, da se zdravnik v primeru medicinske indikacije ne kaznuje, ni v privolitvi, marveč v smotru operacije (*Gleispach-Löffler*. Deutscher Entw. 1921—146). Če bi bila medicinsko indicirana perforacija odvisna od privolitve noseče ženske, bi moral zdravnik pustiti umreti mater, ki iz nerazsodnosti ne dovoli operacije.

Osnutek čeh. kaz. zak. (§ 286) dopušča medicinsko indicirano perforacijo brez formalitet in tudi tedaj, če se da nevarnost za nosečo žensko odstraniti z drugimi ukrepi.

Kriminalnopolitično se utemeljuje medicinska indikacija perforacije s tem, da je mati več vredna dobrina kakor plod. *Binding* (Lb 38) pravi: „N zrelo življenje se mora žrtvovati zrelemu, ki mu je dalo življenje“.

II. Socialna indikacija

Naš zakon ne dovoljuje socialne indikacije odprave telesnega plodu. Čeh. osnutek kaz. zak. (§ 286) jo dopušča v primeru, „če ima noseča ženska že troje lastnih otrok, za katere mora skrbeti ali če je že vsaj petkrat rodila in če se v obeh primerih glede na njene razmere (starost, zdravje, premoženje) ne more opravičeno zahtevati, da iznosi plod.“ Ruski sovjetski kazenski zakon z dne 22. novembra 1926 (izpremembe iz l. 1930) dovoljuje

(§ 140) vsako odpravo telesnega plodu, indicirano ali neindicirano, ki jo je izvršila oseba s predpisano medicinsko izobrazbo lege artis v javnem zdravstvenem zavodu. V naši literaturi se je zavzel za socialno indikacijo dr. Ferdo Čulinović (Žena u našem krivičnom pravu. Beograd 1934 str. 56—63). Mnenja smo, da ne bi bilo de lege ferenda dovoliti perforacije iz socialnih razlogov. Abortus ni sredstvo, ki se naj z njim omili socialna beda. Bedo je treba odpraviti z drugimi (pozitivnimi) ukrepi, ne pa s tem, da se prepreči rojstvo ljudi. Nasprotno! Rojstvo zdravih ljudi je treba pospešiti (obrambni interes države), rojstvo dedno obremenjenih pa zatreti. S tem pa prihajam k tretji vrsti indikacij odprave telesnega plodu, k evgeniški indikaciji.

III. Evgeniška indikacija

Državi koristijo le zdravi državljani, bolni so ji v breme. Občestvotorej ni na tem, da se povečaj število prebivalstva za vsako ceno. Če priznavamo potrebo evgeniške indikacije sterilizacije, moramo po sili logike zahtevati tudi odpravo telesnega plodu iz evgeniških razlogov. Evgeniško indicirana odprava telesnega plodu je prav tako utemeljena in potrebna, kakor medicinska indikacija. Če dovoljuje zakon, da se sme usmrtiti plod, da se reši življenje ali zdravje matere, mora logično dovoliti tudi odpravo telesnega plodu v namenu, da se zaščiti občestvo. Medicinsko indiciran abortus artificialis koristi le eni (!) osebi, evgeniško indiciran abortus pa je v prid občestvu, narodu, državi! Žnjim se zaščiti občestvo dedno obremenjenih in asocialnih elementov. V etičnem pogledu torej prednjači evgeniška indikacija pred medicinsko (Dr. Seitz. Eugenische Sterilisation und Schwangerschaftsunterbrechung. Z. f. g. Str. W. 1933—191).

Res je, da je evgeniško indicirana sterilizacija glavno negativno sredstvo evgenike. Abortus artificialis pa naj pomaga, če sterilizacija iz katerihkoli razlogov ni bila izvršena, dasi je bila potrebna. V takem primeru bo treba z abortusom obenem izvršiti sterilizacijo, da se prepreči rojstvo dedno obremenjenih otrok tudi za bodoče. To velja, če je mati dedno bolna. Če pa je mati zdrava, oče pa dedno obremenjen, zadostuje abortus. To velja zlasti v primeru, če ni verjetno, da bo mati z doličnim moškim vnovič zanosila n. pr. če je pričakovati, da bo zakonski mož kmalu umrl. Taki ženi se ne sme vzeti možnosti, da rodi z zdravim možem v novem zakonu zdrave otroke.

In kaj pravi naš kazenski zakon k evgeniški indikaciji odprave telesnega plodu? Evgeniško indicirana sterilizacija je po našem kazenskem zakonu nekazniva (glej spis: Dr. Munda. Problem sterilizacije in kazensko pravo. SP. 1934, str. 10—12), če prizadeta oseba privoli v operacijo. Sterilizacija je poseg v telesno integriteto osebe, ki se naj sterilizira. Javnost nima interesa na tem, da se ohrani plodnost manjvrednih ljudi. Zato evgeniško indicirana sterilizacija ne krši javnega interesa in je iz tega vidika nekazniva; pač pa krši privatni interes prizadete osebe (telesna integriteta). Če pa ta oseba privoli v operacijo, dejanje tudi iz tega vidika ni kaznivo,

ker odvzame privolitve v tem primeru dejanju značaj protipravnosti. Ta argumentacija pa ne velja za evgeniško indicirano odpravo telesnega plodu. Že v uvodu smo omenili, da mati ne razpolaga s telesnim plodom. Privolitve noseče ženske v operacijo torej ne more vzeti dejanju značaja protipravnosti. Evgeniško indicirana odprava telesnega plodu je torej po našem kazenskem zakonu kazniva, če ni obenem podana medicinska indikacija. Osnutek čeh. kaz. zak. (§ 286) dovoljuje odpravo telesnega plodu tudi tedaj, „če se je utemeljeno bati, da bo otrok telesno ali duševno hudo obremenjen, ali če je nedvomno, da se je izvršila oploditev s posilstvom, oskrumbo ali s kaznivo zlorabo deklice izpod 16 let.“ V literaturi se je že davno pojavila zahteva, naj se dovoli odprava telesnega plodu, če se je oploditev izvršila z zločinom (*Stoss. Chirurgische Operationen. 1898—68; Forel. Die sexuelle Frage, 321; Gleispach, D. V. 1921—148*).

Primeri spočetja, povzročenega s kaznivim dejanjem, so redki. To pa ne opravičuje, da se ne bi uvrstila v kazenski zakon določba o dopustnosti odprave telesnega plodu v takem primeru. Posilstva niso redki pojavi. Leta 1932 jih je bilo v področju apelacijskega sodišča v Ljubljani 48 primerov, ki jih je državni tožilec obtožil. Že to število opravičuje tako določbo, ker ni izključeno, da se je izvršila v enem ali drugem primeru oploditev. Kdo naj sili mater, da iznosi tak plod? Taka zahteva bi bila nemoralna. Težkoče so seveda v tem, kako naj se tako posilstvo dokaže. Jasno je, da se ne more zahtevati, naj se vrši dokaz s pravomočno obsodbo, saj je storilec lahko neznan ali neznanega bivališča. Če pa je znan, bo obsodba praviloma izrečena prepozno. Zadostuje torej, da se verjetno izkaže, da je bilo spočetje izvršeno s kaznivim dejanjem.

Resimé

1) Določba § 173, odst. 3 k. z. se nanaša ne le na določbo § 173 (odprava brez privolitve), marveč tudi na določbo § 172 (odprava s privolitvijo). Zato se naj napravi iz razlogov zakonodajne tehnike iz določbe tretjega odstavka §-a 173 poseben paragraf. Abortus artificialis naj se dopusti tudi tedaj, če je mogoče rešiti življenje matere na drug način. Upoštavi naj se tekst, kakršen je bil predlagan že v osnutku k. z. iz l. 1926. Formalni postopek (komisija) ni umesten, ker je nevarnost, da bo noseča ženska sama odpravila plod, da se ogne publiciteti.

2) Dopusti naj se evgeniško indicirana odprava telesnega plodu in odprava plodu, ki je bil spočet zoper voljo ženske z zločinom.

De lege ferenda

Določba §-a 173, odst. 3 in 4 k. z. naj se črta in uvrsti v zakon nova določba :

§ 173 a.

1) „Ne kaznuje se zdravnik, če odpravi po predhodnem obvestilu oblasti noseči ženski plod, da ji reši življenje ali odkloni veliko nevarnost za njeno zdravje.

2) Ne kaznuje se zdravnik, če odpravi po predhodnem obvestilu oblastva noseči ženski z njeno privolitvijo plod, ki je bil nedvomno spočet z zločinom zoper moralo (§§ 269, 270, 271, 273, 274 štev. 2. 275, 276 277, 284 k. z.) ali če se je ulemeljeno bati, da bo otrok telesno ali duševno dedno bolan.

3) Natančnejše pogoje o dopustnosti odprave v smislu tega §-a predpiše uredba ministra pravde sporazumno z ministrom za narodno zdravje.“

Zusammenfassung.

Priv. Doz. Dr. A. Munda: Die indizierte Fruchtabtreibung und das jugoslawische Strafgesetzbuch. Trotzdem die Fruchtabtreibung mit schweren Strafen bedroht ist, nimmt sie an Umfang immermehr zu. Von vielen Fällen dieses Verbrechens kommt jedoch nur eine verschwindend kleine Zahl zur Aburteilung. Dies ist ein Fingerzeig für den Gesetzgeber, aus dem Verbrechenstatbestande der Fruchtabtreibung jene Fälle auszusondern, die nach dem Grundsatz der Güterabwägung nicht mit Strafe zu bedrohen wären. Es sind dies die Fälle der sog. indizierten Perforation. Das jugosl. Str. G. lässt nur die medizinisch indizierte Perforation straflos. Die diesbezügliche Bestimmung (§ 173, Abs. 3) lautet: „Straflos ist der Arzt, der auf sachkundige Art einer schwangeren Frauensperson nach vorläufiger Benachrichtigung der zuständigen Behörde und nach eingeholtem kommissionellen Gutachten die Schwangerschaft unterbricht oder die Leibesfrucht tötet, um ihr das Leben zu retten oder eine unvermeidliche Gefahr für ihre Gesundheit abzuwenden, wenn dies auf keine andere Art möglich ist.“ Die Straflosigkeit der medizinischen Indikation beruht nicht auf der Einwilligung der geschwängerten Frauensperson, sondern auf dem Wesen und Zweck der ärztlichen Operation. Die medizinisch indizierte Schwangerschaftsunterbrechung ist daher auch ohne Einwilligung der zu operierenden Frauensperson straflos. Die soziale und eugenische Indikation der Schwangerschaftsunterbrechung ist im jugosl. Str. G. nicht geregelt und de lege lata strafbar. Bezüglich der sozialen Indikation ist es nicht zu befürworten, dass an diesem Rechtszustande de lege ferenda gerüttelt werden sollte. Der eugenischen Indikation hingegen kann Berechtigung de lege ferenda nicht abgesprochen werden; zumal wenn man die eugenische Sterilisation für berechtigt und zweckmässig erachtet. Die eugenisch indizierte Schwangerschaftsunterbrechung wäre nur eine notwendige Ergänzung der eugenischen Sterilisation, die nach jugoslaw. Rechte schon de lege lata straflos erscheint. Die eugenische Schwangerschaftsunterbrechung soll dort platzgreifen, wo es aus irgendwelchem Grunde nicht zur eugenischen Sterilisation gekommen ist. Normalerweise soll bei einer erbkranken Frauensperson neben der Schwangerschaftsunterbrechung auch die eugenische Sterilisation vorgenommen werden. Ist jedoch nur der Vater erbkrank, so genügt die Schwangerschaftsunterbrechung allein. Der gesunden Frau, die von einem Erbkranken geschwängert worden ist, soll nicht die Möglichkeit genommen werden in der künftigen Ehe mit einem gesunden Manne gesunde Kinder zu gebären. Ebenso wäre de lege ferenda die Schwangerschaftsunterbrechung zu gestatten, wenn die Schwängerung gegen den Willen der Frauensperson durch ein Verbrechen geschehen ist.

P. POPENOE, D. Sc., PASADENA

Operacija¹⁾

Copyright by The
Macmillan Company, 1929,
New York, USA.

Od začetka zgodovinske dobe so uporabljali namesto sterilizacije radikalno metodo kastracije. Z vpeljavo modernih metod sterilizacije, ki ne odstranjujejo nobene žleze ali organa, ne spreminjajo občutkov in ne

¹⁾ Gre za sterilizacijsko operacijo, njen zgodovinski razvoj do l. 1929, za način operacije in uspehe v Ameriki. Pripominjam, da je n. pr. Döderleinova tehnika sterilizacije pri ženski bistveno drugačna. Op. prevajalca.

povzročajo „spremembe življenja“ ali spremembe zunanosti, je bil storjen jako velik korak naprej.

Pri ženski je nastal razvoj takšne operacije iz potrebe po kakšni sterilizacijski metodi ženske potem, ko so ji odvzeli otroka iz utera po cesarskem rezu. V takih primerih je mogoče, da se oslabi maternica z brazgotino in zato je včasih zaželeno izogniti se novi nosečnosti. L. 1823. je neki Anglež²⁾ svetoval, da bi se tubi, ki vodita jajčno stanico iz jajčnika v maternico, prerezali o priliki cesarskega reza in bi se tako preprečile nadaljne zanositve. V kolikor je znano, ni sam nikoli izvršil te operacije, temveč jo je samo predlagal kot možnost.

L. 1880. je neki Američan med cesarsko operacijo prevezal tubi zato, da bi preprečil možnost nadaljnjih spočetij; l. 1891. je neki Francoz³⁾ spojil obe operaciji s tem, da je istočasno prevezal in prerezal tubi ter s tem upeljal metodo sterilizacije, ki je sedaj običajna (standardna). L. 1897. je neki nemški kirurg⁴⁾ izvršil to operacijo ne samo kot sredstvo preprečitve nadaljnjih cesarskih rezov, temveč tudi za sterilizacijo ženske, ki naj bi iz kakršnih koli razlogov ne smela nositi več otrok. Objavil je podrobnosti operacije, ki jo je bil izvršil na ženski, katera je rodila sedem otrok, od katerih je bilo nekaj slaboumnih, ostali pa so bili abnormalni na druge načine. Poročilo je vzbudilo zanimanje najširših krogov. Operiral je skozi vagino; toda še isto leto in v isti publikaciji, le nekoliko mesecev kasneje kakor omenjeni Nemec, je neki švicarski kirurg priporočil sličen način, toda ta je dokazoval prednost operacije po odpiranju abdomena. To je način, ki se po večini izvršuje; lahko torej rečemo, da se je moderna sterilizacija ženske začela l. 1897. Metoda se je od tega časa uporabljala vedno bolj tako, da je znana sedaj povsod in izvajana veliko pogosteje, kot bi kdo slutil.

Sterilizacija, pri kateri se odpre abdomen, je z ozirom na svojo enostavnost in uspešnost praktično enaka lahki operaciji kroničnega vnetja slepiča. Je večja operacija, ki zahteva dva tedna ali več v bolnici, toda nevarnost za življenje je neznatna; neki kalifornijski kirurg je izvršil več kakor 500 operacij in ni imel niti ene resne komplikacije. Pri več kakor 2500 takšnih operacijah v kalifornijskih državnih bolnicah so bili le trije primeri smrti. Enega od teh je povzročila narkoza; druga dva pa infekcija. V enem od teh dveh primerov je bolnica, slaboumno dekle, raztrgala obveze in se je najbrže pri tem inficirala. Resen problem je, kako ravnati z bolniki te vrste. Neka ženska je ušla iz postelje, prišla ven ter splezala na drevo dan po operaciji. K sreči ta ekstempore ni imel resnih posledic.

Spreten kirurg lahko izvrši operacijo, ako napravi v spodnjem delu trebuha le 2 palca dolgo zarezo; in če se zareza napravi križem v regiji, ki jo pokrivajo sramne dlake ali v normalni gubi nad njo (podtrebušna guba, op. prev.), bo potem, ko se zaceli, nevidna.

²⁾ Tu gre za J. Blundella. Op. prev.

³⁾ Mišljen je A. Crimail. Od. prev.

⁴⁾ Mišljen je očitno Kehrler. Op. prev.

Neuspehi

Operacija ni stoddostno uspešna, kajti tu pa tam je potem prišlo do nosečnosti, ker se je bil na novo odprl kanal, kateri je bil domnevno že zaprt.

To se utegne zgoditi na različne načine, kajti Narava — da govorimo v prisposobi — se trudi na vse pretege, da ohrani tako važen prehod odprt. Včasih se šivi zarežejo ter puste odprtino, drobno luknjico, ki omogoča prehod jajčecu. Ali pa se stene cevi popolnoma ne dotikajo in ne zapirajo prehoda. Od primerov, o katerih imamo poročila iz vseh dežel tekom zadnjega pol stoletja, je pri 6 ali 7 odstotkih sledila nosečnost, navadno tekom 6 mesecev ali enega leta. V Kaliforniji so znane samo 4 nosečnosti od 2500 primerov, pri katerih so bile tube prerezane in prevezane. Vendar nekatere teh operirank brez dvoma niso imele prilike preizkusiti uspehov operacije: ali niso bile poročene ali niso živele s svojimi možmi, ali pa so bile neplodne iz kakšnega drugega razloga. Neuspehi so še večji (najmanj 18%), če so cevi samo prevezane, ne da bi bile tudi prerezane, in zato so izkušeni kirurgi ta način operacije že zdavnej opustili.⁵⁾

Lahka stvar je preizkusiti tube in prepričati se, ali je operacija uspešna ali ni. Kirurg počaka 3 mesece ali več, dokler se brazgotine ne učvrste. Potem se posluži standardne metode (Rubin), pri kateri se poskusi stisniti plin po aparatu, ki je stalno v rabi za preizkušanje sterilnosti, ali pa se more poslužiti zelo enostavne in poceni iznajdbe R. L. Dickinsona za isti namen. V vrat maternice se vstakne cevka, ki ima na drugem koncu balon in kazalnik, kakor jo uporablja vsak zdravnik za določanje krvnega tlaka. Počasno stiskanje balona stisne zrak v maternico in registrira pritisk na kazalniku. Ako kazalec na kazalniku naglo pada nazaj na ničlo, potem ko je bil dosegel 60 ali 70, je jasno, da je zrak prešel skozi Fallopove tube ter v trebušno votlino. Ako more zrak priti skozi v eni smeri, utegne tudi jajčece priti skozi v nasprotni smeri. Ako pa maternica zdrži zrak do pritiska 160 mm stolpca živega srebra, je dovolj jasno, da je trdno zaprta in da je spočetje nemogoče. Dokaz zadostnosti operacije z omenjeno metodo vpihavanja bi moral biti izveden po vsaki kirurški sterilizaciji.

Učinek operacije se vsaj teoretično lahko uniči z različnimi kirurškimi metodami. Nekaj primerov je zaznamovanih, pri katerih se je to pri moških izvršilo. Toda po operacijah, izvršenih v inozemstvu z namenom, da bi se njihov učinek kesneje uničil, so samo dve ali tri ženske izrazile željo, da bi se jim plodnost povrnila. Obvezna sterilizacija naj bi se uporabljala le v tako jasnih primerih, kjer nikoli ne bi bilo nikakega utemeljenega vzroka za obratno operacijo.

Röntgenovi žarki in radij

Med 1905 in 1910 so začeli preizkušati pred nedavnim odkrite Röntgenove žarke kot sredstvo za steriliziranje; kmalu nato so uporabljali radij v iste svrhe. Ugovori proti obsevanju so 1. da je potrebna dozacija

⁵⁾ Vendar pa tudi Döderlein tub ne reže, temveč jih zavozlja in preveže, kar smemo danes smatrati za bolj ali manj ofiuelno metodo te operacije pri ženski v Nemčiji. Op. prev.

dvomljiva, ker zavisi od velikosti in starosti bolnika in utegne operatér spoznati, da je izvedel le začasno namesto trajne sterilizacije; 2. postopek ne učinkuje pred pretekom kratke, toda neznano dolge dobe med katero bi bilo spočetje mogoče; 3. če bi se vršilo obsevanje za časa nedvomljive nosečnosti, bi se rodil v večini primerov abnormalen otrok; 4. večina obsevanih bolnikov je bila opazovana samo skozi malo let, in ne more se še z absolutno gotovostjo reči, da ta „postopek“ ne utegne povzročiti nobenih drugih poškodb, ki bi se pokazale kasneje; 5. obsevanje s stalnim prenehanjem menstruacij je v resnici kastracija, od tedaj ko uniči hormone proizvajajoči del jajčnika in povzroča spremembo življenja. S tem so mišljene fizične motnje, ki često spremljajo menopavzo, s skrčenjem dojk in včasih tudi reproduktivnih organov, skupaj z zmanjšanjem spolnega poženja v mnogih primerih. Röntgenovi žarki se sami po sebi ne priporočajo kot splošna sterilizacijska metoda, z izjemo seveda pri kakšni ženski, ki je blizu menopavze, ali pri ženski, za katero je sterilizacija bistveno potrebna in katere telesno stanje je preslabo, da bi ji dovoljevalo, podvreči se kirurški operaciji. Radij pa ima še to neprijetnost, da zahteva splošno narkozo in da včasih povzroča levkoreo.

Röntgenovi žarki so bili često priporočeni kot zaželeno sredstvo vsaj začasne, če že ne trajne sterilizacije. Ženska, ki je prizadeta n. pr. od tuberkuloze, si sicer morda ne želi otroka sedaj, ampak si ga utegne želei kasneje, ko bo ozdravela. V tem primeru je priporočljivo, da bi mala doza Röntgenovih žarkov povzročila sterilnost za 6 mesecev ali eno leto, tako da bi ostala še plodna in sposobna spočetja, kadar bi zažela.

Tu sicer ni čisto gotovo, da bi ta način privedel do rojstva defektnega potomstva, če ga uporabljamo pri nosečih ženskah; toda čisto jasno si moremo predstavljati, da utegne povzročiti mutacije zarodne plazme, ki se pokažejo v defektnem potomstvu ne najbližje generacije, temveč ene prihodnjih. Za sedaj bi raba Röntgenovih žarkov za začasno sterilizacijo od večine genetikov bila pač označena kot za ta namen neprikladna.

Mogoče pa je, da bi se izdelala enostavnejša metoda sterilizacije s tem, da bi se skozi nožnico v maternico vpeljala sonda z jedkovino ali drobna žgoča konica, ki bi dobro zaprla odprtino tub. Tudi je verjetno, da se bo morda našla metoda sterilizacije z injekcijo kakšnega hormona. To se more sedaj že zgoditi z injekcijo ekstrakta iz placente; toda ta način povzroča vse neprijetnosti nosečnosti brez vsakršne kompenzacije tega stanja. To vse so možnosti bodočnosti; zaenkrat pa je kirurška sterilizacija razmeroma varna, preprosta in zanesljiva metoda.

Vazektomija

Sterilizacija moškega je tudi sledila šele kastraciji. L. 1894. je neki Šved⁶⁾ vpeljal način, da se prereže in preveže vas deferens, ozka cevka, ki vodi spermatozoa iz modov v penis, kot metodo lečenja v primeru obo-

⁶⁾ Gre za H. G. Lennandra. Op. prev.

lenja prostate in ta operacija je hitro postala popularna. Prvi, ki je izvršil to operacijo v svrhu evgeniške sterilizacije, je bil najbrže Harry Sharp od „Indiana reformatory“⁷⁾; pozneje so jo prevzeli drugi, v nekaterih primerih seveda neodvisno od Sharpa. Od tedaj je ni nobena druga izpodrinila, ker se radi svoje enostavnosti približuje idealnosti. Lahko rečemo, da se začenja moderna sterilizacija moškega z l. 1899., ko je dr. Sharp izvršil svojo prvo operacijo.

V začetku uporabe Röntgenovih žarkov so opazili, da so postali mošje, ki so z njimi delali, neplodni, ne da bi se njihovo spolno življenje spremenilo. Pozneje se je splošno vpeljala primerna zaščita za operaterje, to pa šele potem, ko so jasno dognali, da izžarevanje povzroča začasno ali trajno sterilnost. Zato so te žarke včasih uporabljali in češče zahtevali v svrhu evgeniške sterilizacije; toda ker veljajo mnogi od istih ugovorov kakor za ženske in ker vazektomija nudi vse željene ugodnosti, Röntgenovi žarki niso prišli v splošno rabo v te svrhe.

Teoretično se dá učinek vazektomije tudi uničiti in spretni kirurgi so dosegli v pribl. 25% ponovno prehodnost kanalčkov in s tem nosečnost žene. Tudi tu seveda bi se imeli za sterilizacijo določiti samo oni moški, katerih očeovstvo je tako nezaželeno, da ne more biti nobenega vprašanja o povračanju funkcije.

Vazektomija je enostavna operacija, ki se dá izvesti v kirurški ordinaciji — ni resnejša od ekstrakcije zoba. Vas otipljemo pod kožo mošnje in naredimo vanjo neznatno zarezo, ne daljšo od pol palca. Nato izvlečemo cevko s pinceto, izrežemo pribl. eno četrtino palca dolg košček in prevezemo enega ali oba oddeljena konca. Tubo spustimo nazaj v mošnjo, zarezo zapremo z enim samim šivom, operacijo ponovimo na drugi cevki in bolnik more iti na svoje delo. Če je pravilno izvršen, je ta poseg toliko kot nekravav, in ko se mala zareza zaceli, je nevidna. V državnih bolnicah je običaj, da se bolnik zadrži v postelji za en dan ali dva po operaciji zato, da se izognemo komplikacijam, toda pri vazektomijah v privatni praksi odide bolnik navadno na svoje delo ne da bi izgubljal časa. Vsa operacija se dá izvršiti v petih, največ desetih minutah.

Vazektomija ni vedno uspešna. Od 3500 operacij v Kaliforniji so bili trije primeri, kjer je sledila nosečnost žene. Seveda je vedno mogoče, da v takšnih primerih posumimo na priležništvo, toda v teh treh primerih to ni bilo verjetno. Ena od tub se je najbrže zopet spojila. Potom poskusov so dognali, da se pri nižjih živalih to precej pogosto dogaja. Praktično se taka presenečenja ne bi smela dogoditi, ker se semenska tekočina lahko mikroskopsko preišče in se dokaže, ali se nahajajo v njej spermatozoa ali ne. Zdi se, da se kljub vazektomiji proizvaja pri vsaki emisiji ista količina tekočine, ker prostata in semenski mešički nadalje izvršujejo svoje funkcije. Samo neznatni, čeprav vitalni del moda, je izločen.

Avtoriziran prevod. Š.

⁷⁾ Neka državna ustanova za dečke države Indiana, ki je prva uzakonila evgeniško sterilizacijo

Zusammenfassung:

P. Popenoe, D. Sc., Pasadena: Die Operation. Es handelt sich um die autorisierte Uebersetzung des 9. Kap. des Buches „Sterilisation for Human Betterment“ von Gosney und Popenoe. Der Autor gibt hier eine kurze historische Uebersicht der chirurgischen Sterilisation. Ferner bespricht er die Operationsmethode der Salping- und Vasektomie, die Fehlschläge, die Möglichkeit der Reparabilität usw. Wichtig ist auch der Absatz über die Bestrahlungsmethoden mit Röntgen und Radium, die aber durchweg als unzuweckmässig abgelehnt werden. Dagegen ist die Einfachheit und Sicherheit der operativen Methode eine nahezu ideale.

Zakonodaja

1. januarja t. l. je stopil v veljavo novi švedski sterilizacijski zakon (prim. Zdravn. Vest. VI/11, „Iz evgenike“!) (Po Z. f. R.)^{*}). Finski parlament je sprejel sterilizacijski zakon. Osnutek sterilizacijskega zakona, ki ga je pripravila poljsko evgeniško društvo, je nemškemu dosti podoben in predvideva tudi prisilno sterilizacijo. (Po V. u. R. X/1^{**}).

K vsem tem vestem je morda zanimiva ugotovitev, kako hitro se je oprijela ideja sterilizacijskega zakona zlasti v severnih evropskih državah. Dasi sta zakon v kantonu Waadtu in danski steril. zak. starejša od nemškega, je vendar šele slednji prodril led in vzpodbujal k evgeniškemu mišljenju tudi v drugih državah Evrope. Kar hitro si sledijo zakoni na Norveškem, Švedskem in Finskem, dočim drugje pripravljajo osnutke. Kaj je vzrok dejstvu, da je šele nemški sterilizacijski zakon vzbudil pozornost skoraj vse evropske javnosti? Dobra propaganda — proti njemu! Gotovo pa tudi uvedba prisilne sterilizacije, ki edina jamči za izvršitev določenega evgeniškega programa. Tako se zdi, da bo nemški sterilizacijski zakon vzor večini nadaljnjih takšnih zakonov. Š.

V Južni Afriki pripravljalo zakon, ki bo kaznoval izvenzakonsko spolno občevanje med belci in nebelci. (Po Z. f. R. I/2).

V „Erbarzt“ (I/II, 5) piše H. Trunk o raznih težavah pri sterilizaciji „hudih“ alkoholikov v smislu nem. ster. zak. Avtorju se zdi, da se mnogo preveč alkoholikov izpregleda, kar da ni v smislu zakona. Prav podobno se izraža o preveliki neodločnosti napram spolnim zločincem, „ki da morajo dobiti šele priliko, da dokažejo svojo nepopoljšljivost z novim dejanjem“. (!) Žal velja to tudi za premogo drugih primerov, zlasti v pogledu interniranja duševno bolnih. Trunk zahteva tudi novelo k sterilizacijskemu zakonu, ki naj omogoča sterilizacijo „rojenih“ zločincev. Članek je kot kritika obstoječega zakona, odn. njegovega izvajanja zanimiv. O definiciji „hudega alkoholizma“ se je v Nemčiji že mnogo pisalo in pojem še danes ni enoten. Š.

V Nemčiji je izšla v januarju t. l. uredba glede pouka o dednosti, o rodoslovju, o evgeniki, o populacijski politiki in rasologiji, ki je

^{*}) Z. f. R. bo v nadaljnjem okrajšava za Zeitschrift für Rassenkunde.

^{**}) V. u. R., okrajšava za „Volk und Rasse“.

jako zanimiva glede zahtev tega pouka, ki bodi čim obširnejši. V duhu teh predmetov je treba vzgajati mladino osnovnih šol od 5. razr. naprej in seveda v srednjih šolah, posebno poglobljeno v višjih. Če moremo govoriti o duhu ali značaju kakšnih šol po njihovih predmetih, potem so doslej pač v skoraj vseh evropskih državah (razen Nemčije) šole filološkohistorične, morda še verske. Kakor so torej te šole enostranske in mnogo preveč zanemarjajo prirodoslovje, zlasti biologijo (v najširšem smislu te besede), tako bodo najbrže enostranske šole nove Nemčije. Toda bolj življenjske bodo!

Š.

Legislation

Recently the idea of sterilisation-laws has spread all over Northern Europe. Sweden already has a new law and so has Finland. Poland's sterilisation bill is rather similar to the German law.

In South-Africa a bill is being prepared which will make punishable sexual intercourse between white and coloured people.

In the German periodical „Der Erbarzt“. H. Trunk writes about the difficulties of sterilizing heavy drunkards, because the definition of the term is not yet clear.

In Germany a law has been published about teaching eugenics, heredity genetics, population-politics and race-sciences.

Drobne vesti

Mednarodni kongres za populacijske vede se bo vršil od 1.-15. septembra t. l. v Berlinu. Njegov program obsega: 1. populacijsko statistiko, 2. populacijsko biologijo in rasno higieno, 3. socialne, gospodarske in psihološke populacijske probleme in 4. medicino in higieno. Predsednik kongresa, za katerega so razposlali že prva vabila, je direktor Instituta cesarja Viljema za antropologijo, prof. E. Fischer, znani nemški antropolog. Prav bi bilo, da bi se tega kongresa udeležili tudi delegati iz naše države, kajti populacijski problemi za nas niso nič manj važni, kakor za zapadno Evropo.

O sterilizacijah v Nemčiji še nimamo splošnega pregleda, pač pa že nekaj zanimivih poročil. Tako čitamo v V. u. R. X/1 poročilo o delu tūrinškega deleželnega urada za rasne zadeve, da je na področju dežele Thüringen 18 sodišč za dedno zdravje, ki so reševala do konca novembra 1934 2633 sterilizacijskih predlogov; od teh jih je bilo doslej obdelanih („rešenih“) 1905. V 1814 primerih je bila odrejena sterilizacija in pri 957 tudi že izvršena. Iz Frankfurta a. M. poročajo (V. u. R. X/2) do srede decembra 1934 o 935 predlogih za sterilizacijo. Skoro v 50% vseh primerov gre za dedno slaboumnost, ki stavijo - kakor spoznavamo tudi iz drugih poročil - največji kontingent sterilizacijskih kandidatov. Tako čitamo tudi v poročilu, ki ga priobčuje „Erbarzt“ (1/II, 5) izpod peresa W. Koppa, da so bili v Hamburgu vzroki za sterilizacijske predloge razdeljeni tako-le: slaboumnost (45,7%), shicofrenija (29,6%), epilepsija (17,8%) in manično-depresivna blaznost (2,9%). Avtor misli, da je drugje podobno, in glede

velikega količnika slaboumnosti ima gotovo prav. V Nemčiji deluje sedaj 205 sodišč in 31 višjih sodišč za dedno zdravje. Prve seje so se radi organizacijskih preddel začele šele v marcu in aprilu 1934, izvrševanje operacij pa šele junija in julija. - Na podlagi zakona z dne 24. XI. 1933 (proti nevarnim zločincem iz navade) je bilo v Berlinu-Moabitu doslej izvršenih 111 kastracij. Na bolnici tega sodišča, odn. te kaznilnice se izvršujejo vse kastracije iz teh pruskih sodnih področij: Berlin, Kiel, Celle, Stettin, Meseritz, Nauenburg in Schneidemühl. (Po V. u. R. X/3).

Število rojstev je v Nemčiji nadalje rastlo (V. u. R. X/3). V tretjem četrtletju 1934 je bilo 26,1% več rojstev kakor v istem razdobju 1933. Leta 1934. je imela Nemčija približno 17,9% rojstev. Vendar pa gre tu večinoma za rojstva prvih otrok, kajti bilo je sklenjenih več zakonov; tako še svare pred optimizmom, kajti ta bo upravičen takrat, ko bo dokazano, da raste število rojstev 3. in 4. otrok. - Jako žalostno sliko nudi glede rojstev Dunaj; tam je bilo l. 1900 še 31,3%, dočim l. 1932 še samo 6,0%. Vendar pa imamo pojav padanja rojstev tudi že pri nas. Tako je imela Ljubljana l. 1931. še 12,92%, l. 1934 pa samo še 10,18%. To se pravi, da je Ljubljana med tistimi mesti, ki ne morejo vzdrževati svojega števila prebivalcev iz lastne vitalne sile. Le dotok z dežele jo veča!

Rasa in kri. Ne gre točno za rase, temveč za dve tipični rasni mešavini eli rASNosti, t. j. za rusko in židovsko. Baje se je posrečilo prof. E. O. Manojlovu, da s pomočjo t. zv. Cresyl-violeta razlikuje kri Rusov od krvi Židov. V krvi Židov namreč izgine barva, dočim ostane v krvi Rusov vidna. To metodo uporablja baje Poljakova za določitev očetovstva. Otroci iz rusko-židovskih zakonov obdrže vedno lastnosti čiste židovske krvi (po „Der Phlebotomist“ VIII/2). Dasi gre torej tu prav za prav za dva naroda, morajo biti v krvi le določene rasne lastnosti, kajti biološki dokazi se sicer ne bi mogli posrečiti. Zanimivo je to poročilo vsekakor, toda počakati moramo pač še na nadaljna dognanja.

Rasa in poklic. V svojem predavanju „Rase in rasizem“ (gl. „Proteus“ II/6) sem omenil med drugim posebno važnost raziskav glede razdelitve, odn. udeležbe posameznih ras in rasnih tipov po posameznih poklicih. Kajti le na taki podlagi pridemo lahko do pravilnega vrednotenja ras za posamezne poklice, odn. morda tudi za občestvo in njegove oblike. Tako raziskavo sta pred kratkim izvršila E. Brezina in V. Lebzelter na pribl. 100 strojevodjih (na Dunaju: Mitt. d. Anthropol. Ges. in Wien LXV/1-2, 1935). Končni rezultat izražata v stavku: „Pripadniki nordijske rase se posvetijo mnogo česče, kakor bi vstrezalo povprečku, poklicu strojevodje in da se tudi stalno v njem uveljavljajo“. K tej sodbi ju opravičuje obširen primerjalni material drugih poklicev in - kot povprečni material - vojaštvo. Sodba pridobi na zanimivosti in tehtnosti še po tem, da je bila dognana v Avstriji in da oba avtorja nista rasna fanatika, temveč resna antropologa. Zdi se torej, da bomo polagoma vendar lahko prepričali tudi t. zv. teoretike okolja (namreč samega okolja)

z eksaktnimi dognanji o pomenu dedne snovi, ki se izraža tudi v rasni pripadnosti.

S.

Little notes.

The International Congress for the Scientific Investigation of Population Problems will take place between the 10th-15th of September 1935, in Berlin.

About the sterilisations in Germany we have many reports. The majority of cases (45-50%) are feeble-minded people.

The number of births in Germany increased again. In Vienna there were in the year 1900 still 31,3‰, in the year 1932 only 6‰ births! Ljubljana hat 1932 still 12,92‰, 1934 only 10,18‰!

Race and blood. It is reported that Prof. *Manojlov* has found a method to distinguish Russians and Jewish blood.

Race and profession. *E. Brezina* and *V. Lebzelter* (Vienna) have established that the proportionally largest number of engine-drivers belongs to the nordic race.

Književnost

a) Iz domače književnosti

Priv. doc. dr. A. Munda: *Problem sterilizacije in kazensko pravo*. Slovenski pravnik 10—12, Ljubljana, 1934¹⁾. V tej 26 strani obsegajoči temeljiti razpravi nas seznanja avtor, namestnik viš. drž. tožilca v Ljubljani, pač s celotno problematiko sterilizacije s pravnega vidika. Uvodoma govori o bioloških pogojih sterilizacije, o nevarnem naraščanju števila slaboumnih itd. Drugo poglavje govori o kazensko-pravnem značaju sterilizacije. „Pravna osnova sterilizacije je bistveno drugačna kakor pravna osnova za odpravo telesnega plodu. Pri tej se uniči razvijajoče se življenje, v prvem primeru se pa onemogoči zgolj možnost, da tako življenje nastane“.

Avtor se bavi naprej z vprašanjem, „ali je sterilizacija de lege lata kazniva“, na kar odgovarja po vrsti raznih indikacij; gotovo pa je neindicerana sterilizacija kazniva. Na drugi strani je gotovo, „da je uspela medicinsko indicirana sterilizacija pravno dopustno dejanje in da ni telesna poškodba v smislu kazenskega zakona“. Jako obširno se bavi Munda z evgeniško indikacijo. Definicija evgenike, ki jo daje avtor, je izredno posrečena: „Evgenika je nauk o pogojih človeškega razplojevanja in o racionalnem vplivanju na ta razplod, da se prepreči podedovanje telesnih in duševnih napak ter doseže zdravo potomstvo“. V tej definiciji je tudi ves program in delokrog evgenike. Munda razdeljuje potem evgeniško indikacijo na: nepogojno (po skupinah ali indikacija za prisilno sterilizacijo), ki je potrebna pri shicofreniji, prirojeni slaboumnosti, zločinstvenosti (iz navade), hudem alkoholizmu in Huntingtonovi horeji. Tu nas morda (referenta osebno

¹⁾ Podajamo obširnejši referat te v domačem slovstvu izredno važne razprave, da bodo vsaj najvažnejše misli znamenitega pravnika dostopne tudi gospodom zdravnikom. (Op. ref.)

prijetno) iznenadi hud alkoholizem; po avtorjevem mnenju naj bi se sterilizirali vsi preklicani pijanci. (V Sloveniji bi bil efekt številčno morda gorostasen, toda radikalen in potreben! Op. ref.) Individualna indikacija je umestna pri cirkularni blaznosti, pri dedni epilepsiji in pri vrojeni slepoti in gluhoti. Iz rodbin s temi dednimi boleznimi poznamo namreč genijalne posameznike, zato je previdnost na mestu. Pod pogojno indikacijo bi prišla v poštev histerija in psihopatija, dalje spinalna atrofija mišičja, podedovane abnormitete, otoskleroza in slične bolezni. O negotovosti dedne prognoze se je izrazil švedski zakonski osnutek, da ni tako velika, „da bi opravičevala popoln nihilizem“.

Sledeče za nas najvažnejše odstavke podajam večinoma dobesedno. Munda izhaja s stališča, „da posameznik ne razpolaga s sposobnostjo ploditve. Občestvo ima interes na tem, da se njegovi člani plode. Vprašati se pa moramo: Ali ima občestvo tudi interes na tem, da se plodijo ljudje, o katerih moremo s precejšnjo verjetnostjo pričakovati, da bodo prenesli na potomce hude telesne ali duševne defekte? Ni dvoma da lahko koristijo občestvu le telesno in duševno zdravi ljudje; duševno bolni in telesno poškodovani so pa občestvu v breme“. Naprej se bavi avtor nekoliko s stroški oskrbe potrebnih in povdarja, da „Državi ni na tem, da se množi prebivalstvo za vsako ceno, nji gre za to, da se plodijo le telesno in duševno zdravi ljudje; njen interes torej ni le kvantitativen, marveč tudi kvalitativen.“ Dalje: „Evgeniško indicirana sterilizacija torej ne krši javnega interesa, marveč le interes prizadete osebe. Prizadeta oseba se pa lahko temu interesu odpove, če privoli v sterilizacijo. Sterilizacija iz evgeniških razlogov, izvršena s privolitvijo prizadete osebe, je torej telesna poškodba v smislu kazenskega zakona. Ta poškodba pa ni kazniva, če prizadeti privoli v operacijo; privolitev vzame dejanju značaj protipravnosti“. Iz tega avtorjevega stališča sledi, da bi torej bile evgeniško indicirane sterilizacije pod pogojem privolitve pri nas tudi že po obstoječih zakonih izvedljive. To stališče tako uglednega pravnika je pa za naše evgeniške težnje izredne važnosti in ga z veseljem pozdravljamo. „Evgeniška sterilizacija je torej de lege lata dopustna. S tem pa še ni rečeno, da zaradi tega ni treba zakona o sterilizaciji. Tak zakon je potreben radi tega, ker je treba natančno določiti pogoje, ob katerih je evgeniška sterilizacija pravno dopustna“.

Socialno indikacijo odklanja Munda s temi jasnimi besedami: „Človek nima pravice, smatrati pogrešne socialne naprave, ki jih je sam ustvaril, za indikacijo za biološke odredbe, kakršna je sterilizacija, in se s tem izogniti dolžnosti, ta nedostatek socialne naprave izboljšati. Socialna indikacija naj bo le indikacija za državo, da uredi socialne razmere tako, da ne bo več moči jih imeti za indikacijo za sterilizacijo. Če bi se priznala socialna indikacija, bi utegnili nastati nevzdržna evgeniška situacija, da bi bil zdrav, sposoben človek oropan plodnosti zgolj radi tega, ker mu socialne razmere ne dovoljujejo ustvariti otroka, ki bi bili po vsej verjetnosti

dragoceni člani človeške družbe“. In dalje: „Socijalna indikacija se torej lahko le upošteva poleg medicinske ali evgeniške, nikdar pa ne sama zase“.

O rasni indikaciji pravi avtor, da de lege lata seveda ni dopustna. „Kriminalno-politična indikacija pa je navadno združena z medicinsko (n. pr. bolezenski nagon) ali z evgeniško (n. pr. hud alkoholizem). Če pa ni združena z omenjenima indikacijama, jo je imeti de lege lata za kaznivo, tudi če prizadeji privoli v operacijo“.

Konec poglavja o privolitvi zaključuje Munda tako-le: „Kohlrausch pravi, da je prisilna sterilizacija logična. Evgeniška preobrazba naroda se da izvesti le tedaj, če se izvede sterilizacija po načrtu: volja posameznika se mora nepogojno podrediti koristi občestva.“ S tem avtorjevim stališčem seveda popolnoma soglašamo. Edino sankcionirana sterilizacija ima lahko zaželen evgeniški uspeh.

Munda se bavi nadalje s sterilizacijo de lege ferenda. „Sterilizacija je etično in pravno utemeljena ob nastopnih pogojih: a) če je človeška družba radi porasta števila duševno in telesno manjvrednih elementov v nevarnosti, da dedna snov naroda kvalitativno propade, b) če je dokazano, da se duševne bolezni podedujejo ali vsaj nagnjenost k njim, c) če se dokaže, da se smoter, t. j. ohranitev zdrave dedne snovi naroda ne da doseči z drugimi sredstvi, t. j. s posegi, ki so manj hudi, č) če se dokaže, da je moči ta smoter s sterilizacijo v resnici doseči.“ Vsi ti pogoji po avtorjevem mnenju obstojajo. Napram ugovoru, „da nevarnost degeneracije narodov še ni tako velika, da bi bilo treba seči po sterilizaciji“ (kakor ga dela n. pr. Mayer J., Unfruchtbarmachung Geisteskranker, 1927) pravi Munda čisto pravilno in jasno: „*Ne sme se čakati dotlej, ko bo nevarnost že na vrhuncu.*“ (Podčrtal ref.) Avtor se uspešno brani še proti raznim znanim ugovorom, med drugim tudi proti onemu o preprečitvi rojstva genijev: „Sterilizacija lahko izjemoma onemogoči, da se rodi ženij. Ženiji pa se rode praviloma v dedno zdravih rodbinah. *Rojstva ženijev so torej preprečena pred vsem s tem, da se nadarjene rodbine branijo otrok.*“ (Podčrtal ref.) Nato citira Munda še važen Fetscherjev izrek o genijih, ki da bi jih izredno drago plačali, če bi njim na ljubo dovoljevali razplod bolnih ljudi. Pač se pa zdi avtorju — čisto pravilno — evidenca dedno bolnih silno pomanjkljiva. Nato brani Munda sterilizacijo še pred ugovori katoliške cerkve, ki pa vendar tudi želi evgeniški preporod naroda. Od nje priporočeno sredstvo vzdržnosti pa odklanja kot neizvedljivo. Da bi sterilizacijski zakon bil proti ljudskim nazorom, se avtorju ne vidi verjetno.

Sterilizacija zahteva po avtorjevem mnenju poseben upravni zakon, ker gre tu „za povse novo nalogo države.“

V poglavju „Inozemska zakonodaja“, se bavi avtor povsem s sistematično dosedanjih veljavnih sterilizacijskih zakonov. Toda s tem se zdaj ne bomo bliže bavili, ker smo se že večkrat in ker upamo, da nam bo g. dr. Munda v doglednem času sam napisal o tej zadevi sistematičen prispe-

vek. Avtor konča s klicem po splošnem etičnem preporedu narodov, kajti sicer uredba sterilizacije ne more roditi željenega in pričakovanega uspeha.

Kakor že uvodoma omenjeno, smo odličnemu pravniškemu strokovnjaku v teh vprašanjih za njegovo jasno pozitivno evgeniško stališče, kakor ga najdemo redkokdaj med pravniki, sila hvaležni in samo upamo, da bo sterilizacijski zakon, ali morda celo širši evgeniški zakon predložen v doglednem času tudi naši skupščini!

Š.

Zusammenfassung:

Priv. Doz. Dr. A. Munda: Sterilisierungsproblem u. Strafrecht. Slov. Prav. 10—12, Ljubljana, 1934. Die äusserst gewichtige Schrift des namhaften Gelehrten, Stellvertreters des Oberstaatsanwaltes, ist durchaus positiv eugenisch und befürwortet die Notwendigkeit eines besonderen Sterilisierungsgesetzes. Der Verfasser vertritt die Ansicht, dass schon de lege lata eine Sterilisierung aus eugenischer Indikation vorgenommen werden könnte, wenn der (die) Betreffende die Einwilligung dazu gibt. Das scheint aber nicht genug. Der Verfasser pflichtet der Meinung Kohlrauschs bei, dass Zwangssterilisierung logisch ist, indem er sagt: „Die eugenische Umgestaltung eines Volkes lässt sich nur dann erfolgreich durchführen, wenn die Sterilisierung nach einem Plan durchgeführt wird: der Wille des Einzelnen hat sich unbedingt dem Nutzen der Allgemeinheit zu fügen.“ Auch Sätze wie „Man darf nicht warten, bis die Gefahr ihren Höhepunkt erreicht hat.“ oder „Die Geburt von Genien ist also besonders dadurch verhindert, das begabte Familien keine Kinder wollen,“ beweisen, das sich der Autor tief in die Probleme der Eugenik eingearbeitet hat, was für einen Rechtswissenschaftler, wenn er der Biologie fernsteht, nicht leicht sein dürfte. Aber der Autor steht der Biologie nicht ferne und so haben wir seitens eines namhaften Juristen eine erfreuliche Befürwortung nicht nur der Sterilisierung, sondern auch der Eugenik erfahren. Nun möge auch die Ausarbeitung eines Sterilisierungsgesetzes baldst folgen!

Genetični seminar

Radi pomanjkanja prostora še vedno ne moremo pričeti z genetičnim seminarjem v tej obliki, kakor je bil prvotno zamišljen. Toda, da bomo prihodnjič začeli, naj stavimo danes vprašanje: Ali je mogoče, da nastopi hemofilija (izrazila, ne hemofilne komponente) tudi pri ženski? Kakšna je genetična razlaga Vašega odgovora? — Odgovore prosim do 15. junija t. l. na urednišтво.

Urejuje priv. doc. dr. Božo Škerlj, Ljubljana